

го співробітництва на 2014–2020 роки коливається в межах від 489 до 598 млн. євро, а на період 2014–2017 років становить 306 211 021 євро в рамках ЄІСП, а Європейського фонду регіонального розвитку – 262 255 314 євро. На відміну від інших програмних документів, фінансування транскордонного співробітництва планується у відповідності до статті 9 ЄІСП терміном на сім років, а наявність чотирирічного періоду фінансування зумовлена необхідністю коригування індикативних асигнувань програм транскордонного співробітництва. Дані програми є об'єктом середньострокового перегляду у 2017 році, в результаті чого може бути коригування програмних документів на 2018–2020 роки із врахуванням змін у пріоритетах транскордонного співробітництва, соціального–економічного розвитку територій, результатів впровадження заходів і обсягів фінансування.

Висновки

Запропонований комплексний підхід до формування системи фінансового забезпечення транскордонного співробітництва повинен охоплювати взаємопов'язану та взаємообумовлену сукупність елементів, яка б передбачала як складові процесу фінансового забезпечення транскордонного співробітництва в рамках виокремлення суб'єктів, принципів, джерел фінансування, так і його механізму як сукупності форм, методів, важелів, інструментів та нормативно–правового забезпечення, що дозволить обґрунтувати комплекс заходів та виробити науково обґрунтовані підходи щодо його удосконалення. Необхідність впровадження такої системи обумовлюється тим, що розробка комплексних державних програм транскордонного співробітництва та їх належне фінансування дозволить системно вирішувати поточні й стратегічні проблеми прикордонних територій, зокрема підвищення життєвого рівня населення, створення і розбудови транспортної і комунікаційної інфраструктури, охорони навколишнього природного середовища, ліквідації наслідків техногенних катастроф і стихійних лих, співробітництва у сфері економіки, освіти, охорони здоров'я, спорту, культури тощо. Чільне місце у розвитку транскордонного співробітництва в Україні належить цільовому фінансуванню проектів і програм та підтримці з боку держави. Тому перспективним напрямом розвитку підходів до фінансового забезпечення транскордонного співробітництва в умовах децентралізації владних повноважень є поглиблення диверсифікації джерел

фінансування для реалізації програм транскордонного співробітництва із залученням коштів державного та місцевих бюджетів, недержавних й міжнародних інституцій.

Перспективи формування фінансових ресурсів прикордонних територій мають ґрунтуватись на концептуальних основах приватно–державного партнерства з конкретизацією основних джерел і напрямів використання коштів з метою досягнення цільових орієнтирів реалізації програм і проектів транскордонного співробітництва.

Список використаних джерел

1. Бабець І.Г. Інноваційна модель транскордонного співробітництва України та Польщі / І.Г. Бабець: автореф. дис. канд. екон. наук. – Тернопіль., 2006. – 22 с.
2. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія / за ред. З.С. Варналія. – К.: НІСД, 2007. – 820 с.
3. Кушніренко О.М. Державна підтримка розвитку транскордонного співробітництва / О.М. Кушніренко: автореф. дис. канд. екон. наук. – К., 2007. – 18 с.
4. Мікула Н.А. Транскордонне співробітництво: посібник / Н.А. Мікула, В.В. Толкованов. – К.: видавництво «Крамар», 2011. – 259 с.
5. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: монографія. – Львів: ІРД НАН України, 2004. – 395 с.
6. Регіональна програма з міжнародного і транскордонного співробітництва, європейської інтеграції на 2015–2018 роки: затв. рішенням Львів. облради №1327 від 17.03.2015. – [Електрон. ресурс]. – режим доступу: www.oblrada.lviv.ua/proekt/Rishennya/1327.doc
7. Розвиток транскордонного співробітництва: науково–аналітична доповідь / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»; наук. редактор В.С. Кравців. – Львів, 2015. – 52 с.
8. Савченко В.Ф. Перспективи прикордонного співробітництва в умовах політичної та економічної нестабільності в Україні / В.Ф. Савченко // Міжрегіональний науково–практичний семінар. Архітектура транскордонної безпеки в контексті формування нової регіональної політики (25–26 черв. 2014 р. м. Чернігів). – Чернігів, 2014. – С. 13–21.
9. Софіщенко І.Я. Проблеми фінансового забезпечення транскордонного співробітництва в єврозоні / І.Я. Софіщенко // [Електрон. ресурс]. – режим доступу http://euroregion2013.blogspot.com/2013/04/blog-post_807.html.
10. Тропіна В.Б. Фінансове забезпечення транскордонного співробітництва в Україні / В.Б. Тропіна // Науковий вісник ЧДІУ. – 2014. – №2 (22). – С. 75–80.

УДК 911.375.3(188.8)(477–25):005.332.4

О.М. ГАЛЕНКО,
д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародного обліку і аудиту,
Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана,
Р.М. КРАМАРЕНКО,
к.е.н., доцент, професор кафедри міжнародного обліку і аудиту,
Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Секторальна та інфраструктурна ідентифікація якості розвитку Києва на період до 2025 року

У статті проаналізовано секторальні та інфраструктурні зміни, які відбуватимуться у столиці України у період до 2025 року, та їхній вплив на основні макроекономічні показники. Розглянуто основні напрями реалізації Стратегії розвитку Києва протягом 2015–2025 років. Розглянуто перспективу розробки та реалізації низки масштабних інфраструктурних проектів. Визначено найбільш ефективні механізми реалізації заходів, передбачених Стратегією розвитку Києва.

Ключові слова: мегаполіс, стратегічні ініціативи, стратегія розвитку міста, секторальні та інфраструктурні зміни, індикатори економічного розвитку.

О.Н. ГАЛЕНКО,
д.э.н., профессор, завкафедрой международного учета и аудита,
Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана,
P.M. KRAMARENKO,
к.э.н., доцент, профессор кафедры международного учета и аудита,
Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана

Секторальная и инфраструктурная идентификация качества развития Киева на период до 2025 года

В статье проанализированы секторальные и инфраструктурные изменения, которые будут происходить в столице Украины в период до 2025 года, и их влияние на основные макроэкономические показатели. Рассмотрена перспектива разработки и реализации ряда масштабных инфраструктурных проектов. Определены наиболее эффективные механизмы реализации мероприятий, предусмотренных Стратегией развития города Киева.

Ключевые слова: мегаполис, стратегические инициативы, стратегия развития города, секторальные и инфраструктурные изменения, индикаторы экономического развития.

O. GALENKO,
doctor of economic science, professor, the head of international accounting and audit department,
Kiev National Economic University named after Vadym Hetman,
R. KRAMARENKO,
Ph.D., associate professor, professor of International Accounting and Auditing,
Kiev National Economic University named after Vadym Hetman

Sectoral and infrastructure identification of Kyiv development quality on the period of 2025

The article analyzes the sectoral and infrastructural changes that take place in the capital of Ukraine during 2025 and their impact on key macroeconomic indicators. The basic directions of realization Kyiv Development Strategy for 2015–2025 years are determined. The prospects of the development and implementation of a number of large infrastructure projects are viewed. The most effective mechanisms for implementation of measures under the Strategy of development of Kyiv are analyzed.

Keywords: metropolis, strategic initiatives, the strategy of city development, sectoral and infrastructural changes, indicators of economic development.

Постановка проблеми. Суттєвим недоліком багатьох аналітичних моделей прогнозування розвитку мегаполісів є наявність у них відомчого підходу. Тобто при плануванні стратегій розробляється механізм впливу (регулювання) лише на певний сегмент, що підпорядкований одному органу влади і ігнорується іншими, а це призводить до того, що потенційні можливості розвитку столичного міста виявляються обмеженими, що веде не лише до наявних неточностей у розроблених перспективах, а й до значних прорахунків у плануванні діяльності адміністративних органів влади. Характерним прикладом таких, дуалістичних за своєю суттю, підходів може вважатися розроблення проекту Стратегії розвитку Києва до 2025 року, в якому повною мірою відображена перспектива модернізації інфраструктури міста, проте нічого не сказано про те, якими мають бути встановлені компенсаційні зв'язки між тими її «навантажувачами», що не знаходяться в підпорядкуванні міської влади, й тими, що розташовані на території мегаполіса, проте відомчо з ним роз'єднані. Водночас утворюючи, окрім власного, ще й міський бренд, непідпорядковані міській владі структури несуть, тим не менше, у своїй назві приналежність до мегаполіса (Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Київський національний академічний драматичний театр ім. Івана Франка тощо). Про високу якість товарів, що були вироблені у столиці, також доволі красномовно може говорити словосполучення «зроблено в Києві», а унікальний природно-культовий заповідник «Києво-Печерська лавра»

доволі справедливо, щодо своєї головної місії, завжди вважатиметься туристично-релігійним центром православ'я.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Внесок у розвиток сучасного аналізу механізму розвитку столичних мегаполісів був зроблений як вітчизняними, так і зарубіжними вченими, зокрема Е. Алаєвим, З. Варналієм, Дж. Лессінджером, О. Гранбергом, Б. Данилишиним, М. Долішнім, Р. Кларком, І. Івановим, Б. Лавровським, Н. Мікулою, В. Пилою, С. Романюком, В. Симоненком та цілим рядом інших науковців.

Метою статті є аналіз секторальних та інфраструктурних змін, які відбуватимуться у столичному мегаполісі до 2025 року.

Виклад основного матеріалу. До розробки прогнозів розвитку української столиці, на нашу думку, можна підходити з двох рівнів оцінювання: зростання чисельності населення і, внаслідок цього, збільшення кількості робочих місць, а також з огляду на покращення якості життя киян, а відтак й ідентифікації характеру секторальних і горизонтальних зрушень в економіці міста. Щоправда, існує й третій підхід, в основі якого лежать міжнародні порівняння якості і комфортності життя жителів міста та їхньої толерантності щодо тих змін, які вирують у глобалізованому суспільстві. При визначенні стратегій надзвичайно важливим є порівняння субструктуральних та макроекономічних індикаторів, що визначають переваги певної моделі розвитку. Традиційними елементами ідентифікацій останніх стали показники валового регіонального продукту та кумулятивних інвестицій, які, як правило, зіставляють з чисельністю населення мегаполісу (табл. 1).

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Таблиця 1. Основні макроекономічні показники найбільших східноєвропейських міст, 2010 рік [3]

Місто	ВРП / жит.		Кумулятивні інвестиції / жит.	
	тис. євро	ранг	тис. євро	ранг
Прага	27,2	1	39,7	2
Москва	20,9	2–3	1,6	5
Варшава	20,9	2–3	15,4	3
Будапешт	14,3	4	42,5	1
Київ	14,2	5	5,6	4
Санкт–Петербург	13,6	6	0,8	6

Таблиця 2. Прогнозовані індикатори економічного розвитку м. Києва [3]

Індикатор	Одиниця виміру	Поточне значення 2010	Цільове значення	
			2015	2025
1. Зростання реального ВРП	%	5,7	...	6,5
2. ВРП на душу населення	тис. грн./ жит.	61,9	164,0	401,9
3. Кумулятивні ПІІ на одного жителя	тис. євро / жит.	5,6	14,7	30,8
4. Капітальні інвестиції на рік	тис. грн./ жит.	5,2	11,2	16,8
5. Питома вага бюджету від надходжень (за виключенням податкового податку)	%	40,5	43,0 (min)	43,0 (min)

За показником ВРП непереборне лідерство має місто Прага, яке останнім часом посіло авангардні позиції й в ЄС у цілому, пропустивши перед собою Лондон (щоправда, Євростат наводить свої дані, які є ще вищими за ті, що містяться у табл. 1, адже в ньому при обчисленні цього індикатора використовується, як правило, методика розрахунку за паритетом купівельної спроможності). Однакові показники ВРП, як це впливає з табл. 1, притаманні також містам Москві й Варшаві, натомість столиця України випереджає Санкт–Петербург, проте поступається Будапешту. Разючий контраст для наведених вище столиць ЦСЄ являє собою показник кумулятивних інвестицій, який красномовно говорить про доволі різну ділову репутацію міст, створений в них бізнес–клімат та наявність комфортних умов для організації міжнародної підприємницької діяльності. За цим показником контрастні міста Будапешт – Санкт–Петербург відрізняються у 53 рази, а наступна пара столиць Прага – Москва – у 25 разів, що засвідчує організаційне та підприємницьке відставання столиць колишнього СРСР від головних адміністративних центрів тих держав, що стали учасниками Європейського Союзу.

Розроблені Інститутом економічного прогнозування НАН України перспективні оцінювання економічного розвитку Києва засвідчили наявність певних трендів його подальшої трансформації та секторальної модернізації міського господарства (табл. 2).

З табл. 2, як це впливає із наведених в ній цифрових значень, виходить, що існуючий зараз показник ВРП має збільшитися протягом 2010–2025 років у 6,5 раза, а його щорічне зростання також буде становити 6,5%, що приблизно

відповідатиме динаміці країн Східної Азії. При цьому прогнозується, що капітальні інвестиції будуть зростати більш повільними темпами, ніж кумулятивні ПІІ. Натомість питома вага податкових надходжень до бюджету збільшуватиметься доволі повільно, а відтак прогнозований показник 2015 року принципово не відрізнятиметься від 2025–го.

Тим не менше для прогнозування розвитку міста надзвичайно важливим є врахування чисельності та міграційної активності його населення, а також очікуваних секторальних зрушень в економіці міста. З огляду на це у створюваній Стратегії Києва слід використовувати відповідні категорії статистичного обліку чисельності постійного населення, а також фактичного (середньостатистичного) та денного, з обов'язковим урахуванням динаміки постійного населення приміської зони. В основу розроблення таких демографічних прогнозів були покладені розрахунки Інституту економічного прогнозування НАН України.

Як впливає із наведених вище наукових розробок вітчизняних науковців, що були використані при розробленні проекту Стратегії розвитку Києва, кількість жителів, яка мешкатиме у столичній агломерації 2026 року, може сягнути, за одними даними – 5,2 млн. жителів, за іншими – 5,1 млн. з урахуванням маятникових переміщень та осіб, які щоденно прибувають до Києва у справах. При цьому слід зважати на те, що чисельність населення самого мегаполіса зростатиме не так швидко, приблизно на 400 тис. осіб упродовж 2009–2026 років, у той час як фактичний показник київської міської агломерації ідентифікуватиметься на рівні 600–700 тис. Якщо говорити про світові співставлення, то можна констатувати, що харак–

Таблиця 3. Прогнозована численність населення м. Києва та приміської зони, тис. осіб [3]

Населення	2009	Прогноз на 2026 рік	
		високий	середній (рекомендований для розрахунку)
М. Київ постійне фактичне денне	2724,2 3144,3 3490,3	3332,8 3885,4 4266,0	3147,3 3680,0 3968,7
Приміська зона постійне	985,0	950,0	1100,0

тер та структура міста зазнають суттєвих змін, наслідком чого може стати перехід до більш глобалізованої моделі розвитку міста та включення до категорії тих мегаполісів, що мають чисельність населення понад 5 млн. жителів.

До цього слід також додати, що згідно з трансформаційним сценарієм стратегічного розвитку міста чисельність сукупної робочої сили в Києві вже у 2025 році сягне 2,4 млн. осіб, з яких 82,5% становитиме зайняте населення. За проектом Стратегії розвитку міста [3] виходить, що у 2025 році рівень комфортності міста за окремими показниками стане значно вищим, зокрема:

- частка витрат на купівлю продуктів харчування у сукупних грошових витратах домогосподарств зменшиться з 55 до 30% (в ЄС–15 цей показник коливається від 12% у Німеччині до 25% у Греції);

- площа житлового фонду у середньому на одного жителя становитиме 27,5 кв. м проти 18,7 у 2009 році (в ЄС цей показник є значно вищим і коливається у межах від 25 до 45 кв. м);

- кількість малих підприємств з розрахунку на 10 тис. населення має зрости зі 117 (2009) до 400 (2025), що в цілому відповідатиме європейському рівневі.

Таким чином, можна розраховувати на значні секторальні зміни, що мають відбутися в Києві під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів, які приведуть до того, що сфера послуг матиме й у подальшому домінуючі позиції. Втім на друге місце вже у 2025 році має вийти надзвичайно важливий для столиць сектор – операції з нерухомістю, майном та інжиніринг. Натомість частка промисловості та науково-виробничої діяльності буде зменшуватися і вже у 2025 році перемиститися на четверту сходинку, пропустивши перед собою «фінансову діяльність», яка в умовах глобалізації економічної діяльності значно посилить свої позиції у процесі подальшого зростання цього мегаполіса (табл. 4).

Потреба в сучасних знаннях, а також необхідність застосування новітніх технологій у лікуванні та оздоровленні населення внесуть значні корективи у ці сфери міста, адже Київ має конкурувати в цих галузях не лише серед регіонів України, а й з-поміж державами ЦСЄ.

У промисловій сфері основну увагу слід приділяти розвитку «лідерних» та «проривних» технологій, насамперед тих, що

створюються у численних науково-дослідних установах та лабораторіях міста, подальша організація яких має базуватися на принципах інноваційної політики ЄС. До числа секторальних пріоритетів слід віднести ракетно-космічну та авіаційну техніку, лікувальні та діагностичні програмно-технічні комплекси, створення наноструктурних матеріалів із заданими властивостями, розроблення нанобіологічних технологій, біотехнологій для охорони здоров'я, фармакології та АПК.

Наступним напрямом розвитку промисловості Києва може вважатися організація випуску імпортозамінної продукції, насамперед тієї, що зорієнтована на потреби міста: будівельних матеріалів, захисту довкілля, вимірювальної техніки, приладів зв'язку і, що дуже важливо, утилізації відходів, звозілікання з чим вже найближчим часом стане основним гальмівним елементом розвитку української столиці.

Важливим елементом реструктуризації промисловості міста має стати передислокація цілого ряду об'єктів за межі Києва або ж їх закриття взагалі. Основними критеріями при прийнятті подібних рішень можуть бути:

- низький рівень бюджетної ефективності підприємства;
- невідповідність екологічним стандартам;
- залучення новітніх технологій та їх розміщення на тих ділянках, що звільняються внаслідок закриття підприємства;
- підтримка діяльності МСБ в інноваційних сферах та блокування їх активності у разі зміни спеціалізації за умов того, що вони отримали низку пільг (у тому числі податкових) від міста;
- формування нових промислових зон, інноваційно-технологічних кластерів;
- розвиток державно-корпоративного співробітництва в інфраструктурній сфері з подальшою оптимізацією взаємодії.

Виокремлення пріоритетів саме у цьому виді діяльності (йдеться про інфраструктуру) є надзвичайно важливим для створення умов щодо залучення нових інвестицій у київське міське бізнес середовище. Основне навантаження при цьому покладатиметься на транспорт (табл. 5).

Як впливає з табл. 5, сумарна протяжність транспортних шляхів протягом 2015–2025 років має зрости в 1,4 раза, а за відношенням до 2010 року – у 1,7 раза, при тому що площа доріг зростатиме відповідно у 2 та у 3 рази. Фактично всі експерти міського господарства схиляються до думки, що якість доріг у Києві продовжує залишатися незадовільною, від-

Таблиця 4. Структура зайнятого населення за видами діяльності (у віці 15–70 років; %)

Сфера діяльності	2001		2008		2025	
	%	ранг	%	ранг	%	ранг
Сільське, мисливське, лісове господарство	0,6	10	0,13	10	0,2	10
Промисловість, науково-виробнича діяльність	18,7	2	12,9	3	11,8	4
Будівництво	9,1	5	7,1	6	6,6	8
Торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів і предметів особистого вжитку. Готелі, ресторани	19,0	1	23,0	1	18,8	1
Діяльність транспорту та зв'язку	8,5	6	6,6	7	7,1	7
Фінансова діяльність	3,3	9	6,1	8	12,3	3
Операції з нерухомістю, майном, оренда, інжиніринг	13,6	3	16,5	2	14,5	2
Державне управління	5,8	8	8,6	4–5	6,3	9
Освіта	9,6	4	8,6	4–5	10,1	5–6
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	6,7	7	5,3	9	10,1	5–6
Інші	5,1	–	4,0	–	2,2	–
Разом	100	–	100	–	100	–

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Таблиця 5. Ключові індикатори розвитку транспорту [3]

Індикатор	Одиниця виміру	Поточне значення 2010	Цільове значення	
			2015	2025
1. Довжина ліній (метро + автоб. + трамв. + трол.)	км / 1000 осіб	9,6	11,6	16,1
2. Площа доріг / площа міста	%	2	3	6
3. Середня швидкість руху у години ПІК	км/год	13	25	40
4. Кількість поранених та тих, що загинули / протяжність доріг	осіб/км	2,3	2,0	1,2
5. Площа доріг, що потребує ремонту	%	85	65	<15

так головною метою транспортної інфраструктури є її негайна модернізація. Цього ж потребує і рухомий склад міського пасажирського транспорту, адже зношеність трамвайно-тролейбусного парку та вагонів метро є надзвичайно високою, що постійно призводить до його високої аварійності. Разом із тим міські транспортні підприємства залишаються у Києві збитковими і потребують, навіть за умов зростання цін на перевезення, значного обсягу інвестицій, у тому числі й ПІІ. Водночас розвиток міста та зростання в ньому населення повністю використали потенціал пропускної спроможності інфраструктури Києва, що є стримуючим фактором для розвитку його господарства. Ось чому зростання швидкості руху наземного транспорту є важливим завданням технологічної модернізації шляхів сполучення, а відтак й обслуговування пасажирів.

Підвищення безпеки руху на столичних дорогах є нагальною проблемою подальшої модернізації транспортної мережі, адже існуючий рівень аварійності на 1 км дороги становить у Києві 2,3 випадки, у той час як у Будапешті він не перевищує 1,6, а у Варшаві та Празі – 1,2, щоправда, в Москві та Санкт-Петербурзі цей індикатор є значно більшим за київський показник і знаходиться в межах відповідно 3,2 та 3,0 випадків на кілометр шляхів [3, с. 21].

Системні індикатори комфортності життя мешканців мегаполіса завжди базуються на виокремленні певних соціально- та індикативно значущих показників розвитку, котрі обов'язково охоплюють транспортну сферу, житлово-комунальне господарство, систему охорони здоров'я, стан довілля, безпеку і культуру. Саме така секторальна структура потребує глибинного осмислення, спираючись на прогнози оцінки очікуваних змін (табл. 6).

Сучасне житлово-комунальне господарство Києва потребує якнайшвидшого реформування, оскільки його організаційна та субсекторальна модель має важко регульований та технологічно відсталий характер з високим ступенем зношеності основних засобів. Модернізація ж ЖКХ передбачає передусім створення конкурентного середовища, в якому буде подоланий монополізм малоефективних РЕУ та створені альтернативні підприємства щодо обслуговування внутрішньо-домових мереж. Відтак Стратегією розвитку Києва має бути передбачено:

- зростання (2009–2025) більш як удвічі протяжності електричних розподільчих мереж з розрахунку 1 км на 1000 жителів;
- збільшення у 2,3 раза протяжності водопроводів;
- зростання каналізаційних мереж має бути досягнуто на рівні 300% порівняно з 2009 роком.

Не менш важливою є оптимізація комунально-побутових мереж, а також стандартизація та уніфікація обслуговування будинків та прибудинкових територій.

Стратегічне планування комфортного розвитку міст завжди наштовхується на проблему охорони здоров'я, яку в Україні доволі важко виокремити, виходячи з великої кількості розбіжностей між реальними потребами цієї сфери і виділеними коштами на лікування конкретного пацієнта. Разом із тим наявність багатьох науково-дослідних установ, що спеціалізуються на діагностиці та лікуванні хворих створює належні умови для розроблення нових технологічних моделей організації цього виду послуг. Відтак серед найбільш важливих прогнозних оцінок можна розраховувати на збільшення тривалості життя киян до 79,8 року, що практично відповідатиме середньому по ЄС рівню та зменшення

Таблиця 6. Комфортність життя киян [3]

Сектор	Індикатор стану	2009	2025
Транспорт	Довжина ліній гром. транспорту / 10 тис. жит.	9,6	16,1
	Площа доріг / площа міста, %	2	6
	Приватних легк. авто / площ. доріг, ед./мл	0,04	0,02
	Кількість потерпілих в аваріях, осіб/км	2,3	1,2
ЖКХ	Протяжність ел. розподільчих мереж, км/1000 жит.	4,2	9,4
	Протяжність водопроводів, км/1000 жит.	1,5	3,6
	Протяжність каналізаційних мереж, км/1000 жит.	0,9	3,0
	Площа житлового фонду на 1 жит., кв. м/жит.	21,3	27,5
Охорона здоров'я	Очікувана тривалість життя при народженні, років	72,7	79,8
	Первинна захворюваність, випадків/1000 населення	966,6	777,3
Стан довкілля	Викиди шкідливих речовин, т/кв/км/год	333,0	250,0
Освіта	Співвідношення учень/учитель	10,0	8,0
	Якість освіти (Newsweek)	64,0	78,0
Безпека	Кількість злочинів / 100 тис. осіб	12,8	8,5
Культура	Кількість музеїв / 100 тис. осіб	1,1	5,1
	Кількість театрів / 100 тис. осіб	1,1	2,3
Індекс комфорту життя		100	173

первинної захворюваності внаслідок запровадження новітніх діагностичних систем та низки профілактичних заходів, потреба повернення до яких з кожним роком стає дедалі все більш очевидною.

Основними заходами поліпшення системи охорони здоров'я (стратегічна ініціатива, що здобула умовну назву «Здоровий киянин») мають стати на період до 2025 року:

- електронний запис на прийом до лікаря;
- ефективне використання бюджетних і лікувальних ресурсів;
- підвищення доступності якісної медичної допомоги;
- запровадження електронних рецептів та спрощення процедури придбання рецептурної групи ліків;
- створення медичного сайту, який дозволить дистанційно обрати сімейного лікаря та лікувальний заклад, в якому він працює, зекономити час на заповненні документації, можливості отримати інформацію, визначити рейтинг лікаря;
- створення регіонального центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф та аеромобільної служби;
- введення в дію централізованої диспетчерської виклику екстреної медичної допомоги;
- запровадження GPS-навігації для машин швидкої допомоги.

Освітня сфера м. Києва складається з ВНЗ I–IV рівнів акредитації, що керуються та фінансуються (державні заклади) Міністерством освіти і науки України, а також з невеликої кількості муніципальних закладів, питома вага яких є незначною. Втім реальною сферою впливу міста є лише шкільні та дошкільні установи, що напряму орієнтовані на потреби Києва.

Стратегічними напрямками реформування саме цієї шкільної та дошкільної освіти мають бути:

- забезпечення рівного доступу до якісної освіти;
- впровадження сучасних освітніх технологій;
- поліпшення якості харчування у закладах освіти;
- сприяння розвитку приватних освітніх закладів та розвиток конкуренції між ними та муніципальними закладами;
- підвищення якості освіти;
- будівництво нових шкіл у місцях інтенсивної забудови житлового сектору;
- запровадження електронного запису дитини до дошкільного навчального закладу;
- запровадження, разом з державними інвестиційним агентством системи «1 комп'ютер – 1 учень» та розроблення нового формату електронного учнівського квитка;
- використання «хмарних» сервісів (користування корпоративним поштовим сервісом, системою обміну миттєвих повідомлень, можливість домашнього навчання за умов оголошення в школі карантину тощо);
- установлення контролюючих та комунікативних терміналів в школах міста.

Передбачено також, що співвідношення учень/учитель має до 2025 року зменшитись до пропозиції 1 до 10, а якість освіти за методикою Newsweek – зрости на 22%.

Попри всю туристичну і культурну привабливість міста, Київ, як і раніше, відстає від інших столиць держав ЦСЄ за рівнем комерціалізації цього сектору. Наприклад, якщо у Празі частка готелів та ресторанів у структурі ВРП чеської столиці становить 4,5%, у Будапешті – 3,8%, у Санкт-Петербурзі – 3%, у Москві – 1%, то у Києві – лише 0,7% (2010). Меншою є також частка працівників галузі в структурі сукупної

робочої сили (Прага – 5,4%, Будапешт – 3,4, Санкт-Петербург, Варшава – 2,7, Москва – 1,7, Київ – 1,6%). Звичайно, це тягне за собою й показник продуктивності праці в туристичній галузі, який становить на одного працюючого в Києві – 12,8 тис. євро, у той час як у Москві це 21,8 тис. євро, у Празі – 42,7 тис. євро, тобто порівняно із чеською столицею київський індикатор у 3,3 раза нижчий [2, с. 6]. За різними прогнозними даними очікується, що за умов модернізації туристичної інфраструктури прямі доходи від цього виду підприємництва могли б зрости у 2,5–3 рази за рахунок збільшення числа туристів, зростання рівня їхніх середніх витрат за день та збільшення терміну перебування в столиці України. Відставання розвитку туристичної галузі наочно ілюструє також показник кількості туристів на душу населення міста, який для Києва і Москви становить 0,3, Санкт-Петербургу і Варшави – 1,1, Будапешта – 3,2, Праги – 3,3 [2, с. 9].

Відтак основними напрямками зростання ефективності туристичної сфери та диверсифікації її міжнародної діяльності мають бути такі заходи:

- ідентифікація, частково за рахунок бюджетних коштів (25%), міста в лістингу ключових туристичних операторів (станом на початок 2012 року Київ був зареєстрований лише в одному із семи – Detour (REWE), у той час як Москва, Санкт-Петербург, Варшава у п'яти, у тому числі у таких великих, як ThomasCook та Tui/Thomson, Будапешт – у шести, Прага – у всіх відомих на цей час;
- розширення кількості пропозицій послуг на всіх головних туристичних сайтах (Booking.com, tripadvisor, expedia.com);
- зростання тривалості перебування пересічного туриста у Києві при збереженні його середніх витрат (пропорція дні/витрати становить у Києві 2,0/125 євро, в Москві – 3,0/250 євро, у Будапешті – 2,5/110 євро) [1, с. 13].
- покращення інфраструктури (до числа позитивних моментів слід віднести – наявність авіасполучення з 93 містами світу, наявність великого числа культурних об'єктів, готелів та ресторанів; до негативних – низький рівень комфорту, нестача парковок, невідповідність заявленому рівню сервісу, високі ціни на проживання тощо);
- просування Києва як туристичного центра за кордоном (запровадження карти гостя, залучення Low-cost авіакомпаній, розроблення системи стимулів для тих, що приїждять у вихідні дні, покращення інформаційного забезпечення).

Важливою стратегічною ініціативою розвитку міста мало б бути створення так званої культурної долини в Києві, основними завданнями якої могли б стати – проведення культурних заходів європейського та світового рівня, оновлення, а у деяких випадках й модернізація культурної пропозиції, а також її просування за кордоном. З огляду на це мова може йти про інституціоналізацію процесу зміни споживчої поведінки від культурних закладів.

Основними ж заходами так званої культурної креативізації столиці могли б стати:

- розвиток культурної індустрії та підвищення привабливості культурного продукту (кількість музеїв на 100 тис. населення дорівнює у Києві – 1,1; у Варшаві – 3,0; у Москві – 4,3; у Празі – 7,2; кількість театрів – відповідно 1,1; 1,6; 1,2; 4,5) [2, с. 24], при тому, що їх відвідуваність в Києві щорічно падає;

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

– урахування змін у споживчій поведінці відвідування закладів культури, виходячи із застосування нових маркетингових інструментів управління аудиторією;

– більш чітка сегментація аудиторії, виходячи з пріоритетів її культурних запитів та конгломерації міжнародних інструментів (MOMA, TATE, TheatredelaVille).

Важливим елементом підвищення комфортності проживання у Києві може вважатися покращення стану охорони довкілля, глибока переробка відходів сміття та запровадження енергозберігаючих технологій, потреба в яких зростає з кожним роком.

Висновки

Секторальні та інфраструктурні зміни, що відбуватимуться в столиці України у період до 2025 року, сприятимуть зростанню рівнів її конвергенції з містами Центральної та Східної Європи (Варшавою, Прагою, Будапештом) і передбачають значне зростання ВРП, збільшення кумулятивних і капі-

тальних інвестицій з розрахунку на душу населення, значне збільшення розмірів заробітної плати. Основним напрямом реалізації Стратегії розвитку Києва протягом 2015–2025 років має бути поліпшення життя киян, що охоплює такі найважливіші сектори: транспорт, житлово-комунальне господарство, систему охорони праці, стан довкілля, безпеку, культуру, туризм та інші креативні сфери, які потребують подальшої комерціалізації та суттєвого підвищення якості послуг, що надаються.

Список використаних джерел

1. Бодіяр Ж. Фатальні стратегії / Пер. з французької Л. Кононович. – Львів: Кальварія, 2010. – 192 с.

2. Проект щодо розроблення Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року. Розвиток туризму та культури. 12 травня 2011 р. – К.: КМДА, 2011. – 32 с.

3. Стратегія розвитку Києва до 2025 року. Проект. 31 травня 2011 р. – К.: КМДА, 2011. – 65 с.

УДК 332.1

В.П. МІКЛОВДА,
д.е.н., професор, член-кореспондент НАН України, завідувач кафедри економіки підприємства,
Ужгородський національний університет,
М.М. ПІТЮЛИЧ,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів і банківської справи, Ужгородський національний університет

Особливості функціонування малого та мікропідприємництва гірських територій Карпатського регіону

У статті досліджено специфіку функціонування малого та мікропідприємництва в гірських районах Карпатського регіону, особливу увагу зосереджено на їхньому функціонуванні в туристично-рекреаційній сфері регіону, проаналізовано переваги та недоліки діяльності цих підприємств при наданні послуг.

Ключові слова: гірські території, мале підприємництво, мікропідприємництво, регіон, туризм, рекреація, туристична активність.

В.П. МИКЛОВДА,
д.э.н., профессор, член-корреспондент НАН Украины, заведующий кафедрой экономики предприятия,
Ужгородский национальный университет,
М.М. ПИТЮЛИЧ,
к.е.н., доцент, доцент кафедры финансов и банковского дела, Ужгородский национальный университет

Особенности функционирования малого и микропредпринимательства горных территорий Карпатского региона

В статье исследована специфика функционирования малого и микропредпринимательства в горных районах Карпатского региона, особое внимание сосредоточено на их функционировании в туристско-рекреационной сфере региона, проанализированы преимущества и недостатки деятельности этих предприятий при оказании услуг.

Ключевые слова: горные территории, малое предпринимательство, микропредпринимательство, регион, туризм, рекреация, туристическая активность.

V. MIKLOVDA,
Ph.D., professor, corresponding member NAS of Ukraine, head of Department of business economics of the Uzhhorod National University,
M. PITYULYCH,
Ph.D., associate professor, assistant professor of Department of finance and banking of the Uzhhorod National University

Features of functioning of small and micro entrepreneurship of mountainous areas of the Carpathian region

The paper studies the specificity of functioning of small and micro-enterprises in the mountainous areas of the Carpathian region, particular attention is focused on their functioning in the sphere of tourism and recreation in the region, analyzed the advantages and disadvantages of these enterprises in the provision of services.

Keywords: mountain areas, small business, micro-enterprise, region, tourism, recreation, tourist activity.